

TRANSPARENCY INFO

Rolul
instituțiilor financiare
în prevenirea și combaterea
spălării banilor

În acest număr :

EDITORIAL

*UE și Elveția încheie acord pentru
renunțarea la secretul bancar*

p. 2

LEGISLAȚIE

*Cadrul European pentru
combaterea spălării banilor*

p. 3

BUNE PRACTICI

Recomandări Transparency International

p. 4

EVENIMENTE

*Transparency International România
în Ghidul Global Compact al Națiunilor Unite*

p. 6

UE ȘI ELVEȚIA ÎNCHEIE ACORD PENTRU ACCESUL LA INFORMAȚIILE BANCARE

Din anul 2018, Elveția va flexibiliza accesul la informațiile bancare în relație cu Uniunea Europeană – concret: cetățenii UE nu își vor mai putea ascunde veniturile nedeclarate în băncile elvețiene. Acest lucru este posibil printr-un acord privind transparența fiscală semnat, în cursul acestui an, de statul elvețian și Comisia Europeană. Sub acest „acord istoric”, cum a fost numit de către Comisie, între Elveția și Uniune se va derula un schimb automat informații privind conturile bancare ale rezidenților acestora, mecanism care va aduce o contribuție majoră în combaterea evaziunii fiscale.

Probabil cel mai potrivit caz pentru a ilustra modul în care secretul bancar favorizează ascunderea veniturilor nedeclarate este „SwissLeaks”, scandalul de evaziune fiscală al băncii britanice HSBC, prin filiala sa elvețiană. Ancheta a început în 2009, când Herve Falciani, un angajat HSBC, a sustras documente cu informații despre 30.000 de conturi, însumând peste 109 miliarde de euro, și le-a predat autorităților franceze. Printre altele, anchetele au dezvăluit conturi secrete ale unor traficanți de diamante și fluxuri de bani obținuți din trafic de droguri și din alte activități criminale. Au ieșit la iveală și numeroase conturi cu venituri nedeclarate, ascunse în spatele secretului bancar elvețian pentru a evita plata taxelor.

În 2014 au devenit publice tot mai multe date din anchetă, inclusiv liste cu deținătorii de conturi HSBC, fiind vehiculate și numele unor clienți români. Unele țări, printre care Franța, Spania și Statele Unite au reușit să recupereze o parte din taxele neplătite de proprii cetățeni care își depuneau veniturile nedeclarate în conturi secrete HSBC. Însă nu toate statele care au suferit pierderi în această dinamică au reușit să recupereze prejudiciile.

Acordul între Elveția și Uniunea Europeană vine ca un efort comun în lupta împotriva evaziunii fiscale și va îngreuna pe viitor scenarii similare scandalului „SwissLeaks”. În cadrul acestui acord, statele membre vor primi anual datele personale și bancare ale cetățenilor lor cu conturi în Elveția. Măsura va ajuta pe de o parte autoritățile să identifice persoanele care încearcă să își mute veniturile în conturi străine pentru a evita plata taxelor și impozitelor, iar pe de altă parte va descuraja acest comportament. (Comisia Europeană, 2015)

Schimbul automat de informații financiare este printre cele mai puternice instrumente de combatere a evaziunii fiscale, iar acordul semnat în cursul acestui an este cu atât mai important cu cât Uniunea Europeană și Elveția au o relație comercială foarte strânsă. Elveția este al patrulea cel mai mare partener comercial al Uniunii Europene, în timp ce UE este prima în topul partenerilor comerciali ai Elveției, reprezentând 64,7% din volumul total al schimburilor comerciale externe. (Portalul Uniunii Europene pentru Acțiune Externă). Acordul prin care Elveția permite Uniunii Europene accesul la informațiile bancare reprezintă un pas important în cooperarea internațională împotriva evaziunii fiscale, iar Comisia este în negocieri cu Andorra, Liechtenstein, Monaco și San Marino pentru semnarea unor acorduri similare.

Cadru European pentru Combaterea Spălării Banilor

Piața unică a Uniunii Europene susține dezvoltarea afacerilor legitime din statele membre, însă în mod inevitabil, creează și o serie de oportunități pentru spălarea banilor și finanțarea activităților ilicite.

Pentru a reduce aceste riscuri, Uniunea Europeană a dezvoltat un cadru amplu pentru prevenirea și combaterea spălării de bani, prin emiterea de reglementări (directive și regulamente) valabile pe teritoriul UE. La baza reglementărilor în domeniu stau standardele internaționale adoptate de Grupul pentru Acțiune Financiară Internațională (engl. Financial Action Task Force – FATF) revizuite în anul 2012.

Cooperarea la nivelul Uniunii privind prevenirea și combaterea spălării banilor este realizată în cadrul structurilor specifice. Una dintre acestea este Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului, care se reunește periodic și asistă Comisia în definirea politicilor și elaborarea reglementărilor. Tot în cadrul Comisiei funcționează și Comitetul pentru prevenirea spălării banilor, care

formulează opinii privind măsurile propuse. În același scop, al cooperării temeinice, a fost înființată Platforma UE pentru unitățile de informație financiară, un grup informal care reunește unitățile de informație financiară ale statelor membre și Comisia Europeană.

Nu în ultimul rând, prevenirea și combaterea spălării banilor este una din ariile prioritare de lucru ale Sistemului European de Supraveghere Financiară (SESF), un sistem descentralizat de autorități Europene cu atribuții în supravegherea prudențială, adică în termeni foarte simplificați, în monitorizarea condițiilor care determină siguranța și stabilitatea sistemului bancar.

Cadru legislativ UE privind prevenirea și combaterea spălării banilor are ca scop protejarea sistemului financiar și a profesiilor vulnerabile la riscul de a fi folosite în scopul spălării banilor. Prima directivă în domeniu a intrat în vigoare la începutul anilor '90. De atunci cadrul legislativ în care se desfășoară lupta împotriva spălării banilor a evoluat progresiv, iar în 2015 Parlamentul European a adoptat

Directiva a patra împotriva spălării banilor și a finanțării activităților teroriste.

Directiva 2015/849 a Parlamentului European și al Consiliului aprobată în 2015 (Directiva a patra) consolidează capacitatea celor implicați în lupta împotriva spălării banilor în statele membre de a identifica, analiza și investiga tranzacțiile suspecte. Odată cu noul act normativ, instituțiile financiare și profesiile vulnerabile (spre exemplu avocați sau auditori) trebuie să respecte cerințe specifice de raportare privind tranzacțiile clienților lor. Noutatea adusă de această directivă este abordarea pe bază de risc și depistarea vulnerabilităților înainte ca acestea să producă efecte.

De asemenea, actul normativ asigură trasabilitatea tranzacțiilor financiare în, din și spre Uniunea Europeană. Nu în ultimul rând, directiva stabilește o politică unitară și coerentă față de țările din afara Uniunii care au reglementări deficitare în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

Recomandări

Transparency International

pentru prevenirea și combaterea

spălării banilor prin instituțiile financiare

Instituțiile financiare sunt un element central în spălarea banilor: veniturile ilegale sunt depuse în bănci și intră astfel în economia de suprafață. În același timp însă, tot băncile pot juca un rol critic în rezolvarea acestei probleme, prevenind intrarea fluxurilor de bani proveniți din infracțiuni în circuitul financiar formal. Ele pot împiedica spălarea de bani, aplicând mecanisme de prevenire privind clienții (engl. due diligence), adică măsuri de control și proceduri specifice prin care banca află detalii despre clienții săi. Astfel de măsuri mai sunt cunoscute și ca politici „cunoaște-ți clientul”, din engleză „know your customer”.

Prin mecanismele de prevenire, băncile au posibilitatea de a verifica dacă sursele din care provin veniturile clienților lor sunt legale. În cazul persoanelor expuse politic (engl. Politically Exposed Person – PEP), adică persoane care dețin sau au deținut funcții publice, se aplică măsuri de precauție deosebite, prin care băncile fac verificări suplimentare privind proveniența veniturilor. Pentru a consolida rolul băncilor în combaterea spălării de bani, Transparency International formulează o serie de recomandări:

Recomandări pentru organismele internaționale

În plan internațional, este necesară adoptarea unei definiții cât mai cuprinzătoare a noțiunii de persoană expusă politic, astfel încât să includă toate funcțiile publice care prezintă un grad înalt de risc privind corupția. Pentru a determina care sunt aceste funcții trebuie văzut, la nivel național, ce funcții sunt obligate să depună declarații de avere – astfel aflăm pozițiile expuse politic în fiecare țară.

Recomandări pentru guverne

La nivel național, guvernele trebuie să își consolideze reglementările privind persoanele expuse politic și legislația privind prevenirea și combaterea spălării banilor. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie aplicate în mod efectiv la nivel național standardele internaționale ale Grupului de Acțiune Financiară Internațională (engl. Financial Action Task Force – FATF), organism internațional pentru promovarea politicilor împotriva spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și reglementările Uniunii Europene pentru țările membre ale acesteia.

De asemenea, se recomandă guvernelor să asigure resursele necesare pentru buna desfășurare a activităților de monitorizare financiară. De aceea, guvernele trebuie să lucreze alături de unitățile de informații financiare pentru a elabora sisteme de alertă (engl. „red flags”) pentru identificarea persoanelor expuse politic și să îndrume instituțiile care raportează astfel de cazuri privind procedurile de urmat.

O a treia recomandare privește aplicarea unor sancțiuni suficient de aspre încât să descurajeze mecanismele care permit spălarea banilor. Astfel, trebuie sancționate băncile care nu aplică proceduri de control adecvate, chiar dacă nu există dovezi privind spălarea banilor. Totodată, persoanele aflate în funcții de conducere în instituțiile financiare trebuie să fie răspunzătoare pentru neconformitățile privind persoanele expuse politic.

În prezent România dispune de o strategie națională privind prevenirea și combaterea spălării banilor aprobată în Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) în anul 2010.

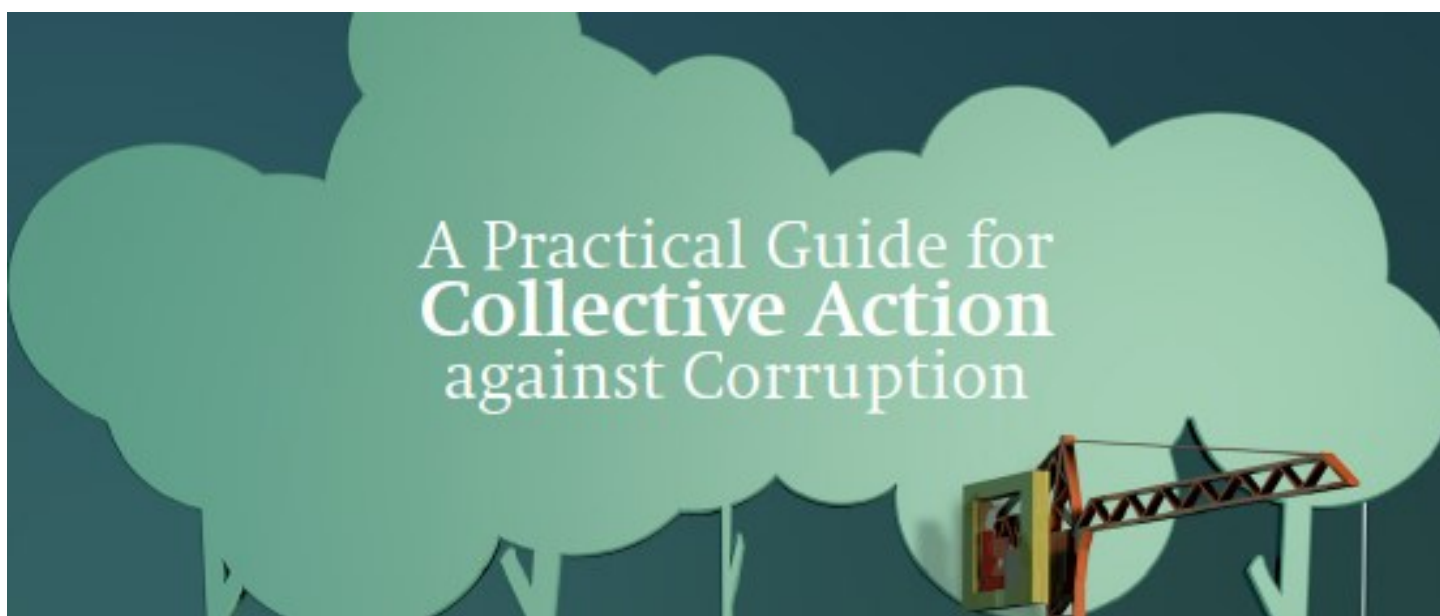
Recomandări pentru instituțiile financiare

Instituțiile financiare trebuie să adopte proceduri adecvate pentru managementul riscului, prin care să poată determina dacă un potențial client, sau beneficiarul efectiv, se încadrează în categoria persoanelor expuse politic. În acest scop sunt necesare mecanisme de control bazate pe informații colectate din surse diverse, care să includă printre altele: baze de date proprii, date publice ale altor instituții, schimburi de informații interinstituționale conform legii, declarații de avere și surse deschise (internet și mass-media). O altă măsură importantă este înființarea unui comitet pentru persoanele expuse politic, din care să facă parte experți în prevenirea și combaterea spălării banilor, pentru a asigura transparența în decizia unei instituții financiare de a accepta ca o persoană expusă politic să devină client al băncii.

De asemenea, personalul de conducere din instituțiile bancare trebuie să poarte răspunderea pentru investigarea și monitorizarea persoanelor expuse politic. Astfel, conducerea este cea care trebuie să își dea acordul pentru ca o persoană expusă politic să devină client al băncii. Pentru a consolida răspunderea managementului, reglementările privind persoanele expuse politic și revizuirea periodică a situației lor trebuie să cadă tot în răspunderea unei funcții de conducere. Nu în ultimul rând, se recomandă aplicarea unor măsuri deosebite de precauție, atât înainte cât și după stabilirea relației bilaterale cu o persoană expusă politic. În același timp sunt necesare verificări periodice pentru a afla dacă un client (sau beneficiar efectiv) a devenit între timp expus politic.

(sursa: *Transparency International 2014: Closing Banks to the Corrupt – the Role of Due Diligence and PEPS. Policy Brief*)

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ROMÂNIA exemplu de bune practici în ghidul Global Compact al Națiunilor Unite

Centrul pentru Integritate în Business (CIB), din cadrul Transparency International România, se regăsește printre inițiativele de succes din Ghidul pentru acțiuni colective împotriva corupției, publicat de Națiunile Unite prin programul Global Compact. Global Compact este inițiativa ONU, lansată în anul 2000 de fostul Secretar General, Kofi Annan, prin care companiile sunt invitate să își alinieze operațiunile și strategiile la zece principii universal acceptate privind drepturile omului, protecția muncii, mediul înconjurător și reducerea corupției.

Printre cele 15 exemple de bune practici din lume, explicate pe larg în publicația Global Compact, se regăsește și inițiativa Transparency International România pentru integritate și transparență în mediul de afaceri, care s-a materializat prin semnarea Pactelor de Integritate în cadrul CIB.

Vă invităm să citiți mai multe despre proiectul nostru, alături de alte modele de bune practici, în Ghidul Practic pentru Acțiune Colectivă Împotriva Corupției, lansat de Global Compact:

<https://www.unglobalcompact.org/library/1781>

*Cu mulțumiri deosebite doamnei Adriana Luminița Popa,
membru al Consiliului Director Transparency International România,
pentru expertiza și sprijinul acordat în realizarea materialelor*

Autori : Wendla Beyer

Contribuții : Georgeta Filip , Andreea Apostol

Redactare & Design : Wendla Beyer

Fotografii : Pixbay.com

RESURSE

Editorial

Jamie Dunkley (18.02.2015). HSBC tax avoidance scandal: the timeline of Britain's biggest banking leak. The Independent. Online edition. <http://www.independent.co.uk/news/business/comment/hsbc-tax-avoidance-scandal-timeline-of-britains-biggest-banking-leak-10054442.html>(accessed 25.06.2015)

Lianna Brinded (23.02.2015). HSBC plummets after it admits its Swiss tax evasion scandal is unacceptable. Business Insider. Online Edition

<http://www.businessinsider.com/hsbc-ceo-stuart-gulliver-on-whistleblower-herve-falciani-leaked-list-of-swiss-bank-accounts-2015-2#ixzz3dz97pxVY> (accessed 25.06.2015)

European Council. Press release (27.05.2015). EU-Switzerland taxation agreement signed in joint effort to improve tax compliance. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/05/27-eu-switzerland-taxation-agreement/> (accessed 25.06.2015)

European Union External Action, Online platform. EU relations with Switzerland. http://eeas.europa.eu/switzerland/index_en.htm (accessed 25.06.2015)

Legislație

Comisia Europeană (2015): Parlamentul European susține reguli mai ferme pentru combaterea spălării de bani și a finanțării terorismului. Comunicat de presă, 20 mai 2015, IP/15/5001.

Parlamentul European (2014): Sistemul European de Supraveghere Financiară. Fișă tehnică UE. http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030205/04A_FT%282013%29030205_RO.pdf

Autoritatea Bancară Europeană: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/anti-money-laundering-and-e-money>

Comisia Europeană, Direcția Generală Justiție: Infrapecțiuni financiare. financial-crime/index_en.htm

Comisia Europeană, Registrul de Comitologie: <http://ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?do=implementing.home&CLX=ro>

Comisia Europeană, Registrul Grupurilor de Experți: <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2914&Lang=EN>

Comisia Europeană, Platforma UE pentru unitățile de informații financiare: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/fiu-intelligence/index_en.htm

Bune practici

Transparency International 2014: Closing Banks to the Corrupt – the Role of Due Dilligence and PEPS. Policy Brief

Financial Action Task Force (FATF) – Groupe d'Action financière (GAFI), http://www.fatf-gafi.org/pag-es/0,2987,en_32250379_32235720_1_1_1_1_1,00.html